

ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

1. Τα ζητήματα που σχετίζονται με τις τοπικές εξουσίες συναντούν ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Έννοιες διαφορετικές ως προς την ιστορία τους, το αντικείμενό τους ή τις προοπτικές τους, όπως η περιφερειακή αυτονομία, αναδιάρθρωση ή ανάπτυξη, η τοπική αυτοδιοίκηση διαφόρων βαθμών και εξουσιών, οι ποικίλες μορφές τοπικών πρωτοβουλιών οικονομικού ή πολιτικού χαρακτήρα, η αποκέντρωση των λειτουργιών του κεντρικού κράτους έρχονται στο προσκήνιο της εθνικής και της κοινοτικής πολιτικής μέσα από αντιφάσεις ή αντιθέσεις που προκύπτουν από την κρίση της οικονομίας και του κράτους, την αντίσταση του «τοπικού» στο «κεντρικό» και του «συγκεκριμένου» στο «αφηρημένο» τον αναπροσανατολισμό των επιδιώξεων και των προσδοκιών των τοπικών ιεραρχιών και ανερχομένων κοινωνικών στρωμάτων που δεν εξάντλησε ή και διέψευσε η προηγούμενη περίοδος ανάπτυξης.

Σ' αυτό το γενικό πλαίσιο τοποθετούνται εξελίξεις τόσο ετερόκλητες όσο η ριζοσπαστική αναμόρφωση του συστήματος των περιφερειακών εξουσιών στην Ισπανία ή πιο πρόσφατα στη Γαλλία, οι συγκρούσεις κεντρικού κράτους και τοπικής αυτοδιοίκησης του ιταλικού Νότου, η «παλινόρθωση» που επιχειρεί η βρετανική κυβέρνηση σε βάρος ορισμένων μορφών τοπικής εξουσίας σε μείζονες αστικές περιφέρειες, η προώθηση από τον ΟΟΣΑ και την ΕΟΚ του των τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση ή ακόμη η κοινωνική μεθόδευση για την εφαρμογή των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων με κύριους φορείς (τουλάχιστον στη Γαλλία και την Ιταλία...) τις περιφερειακές εξουσίες και την τοπική αυτοδιοίκηση.

2. Στην Ελλάδα οι ίδιοι περίπου λόγοι προκαλούν το ίδιο και περισσότερο ενδιαφέρον γύρω από τα σχετικά θέματα. Η κύρια διαφορά συνίσταται στο ότι εδώ βασικές δομές και λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης, πάνω στις οποίες οικοδομούνται, αλλού, νέοι δεσμοί και νέες πρακτικές, δεν είναι δεδομένες και αυτονόητες αλλά εν πολλοίς το ζητούμενο. Σχηματικά, διαθέτουμε το κέλυφος αλλά όχι το περιεχόμενο, το όνομα αλλά όχι το πράγμα. Και έτσι εξηγείται το «παράδοξο» ότι στην Ελλάδα επικαλούμαστε, όταν βέβαια επικαλούμαστε, την τοπική αυτοδιοίκηση και τις συνακόλουθες μορφές τοπικής δράσης, για το ό,τι θα μπορούσε και θα έπρεπε να είναι και όχι για το ό,τι πράγματι είναι, δηλαδή ένας κακοποιημένος και περιθωριοποιημένος θεσμός «παράλληλης» λαϊκής εξουσίας.

Όσοι δε τον επιφορτίζουν, ως έχει, με νέα καθήκοντα και μεταρρυθμιστικές προσδοκίες, είτε γιατί δεν έχουν αναλύσει και αφομοιώσει τις ιστορικά διαμορφωμένες διαρθρωτικές του αδυναμίες, είτε γιατί θεωρούν ότι αρκεί η επίκληση των επιθυμητών ιδιοτήτων του και των επιδιωκτέων στόχων για να ακολουθήσει αφεύκτως η «υλοποίησή» τους, γνωρίζουν ήδη όλο

και περισσότερο πικρές διαψεύσεις και απογοητεύσεις. Και σπεύδουν, κάκιστα, τώρα τελευταία να αποδώσουν την «κατάσταση» άλλος σε διαθέσεις και σκοτεινές επιδιώξεις της κυβέρνησης ή και «ξένων καθοδηγητικών κέντρων», όπως το «διευθυντήριο» της ΕΟΚ και άλλα επίφοβα, άλλος στην αντίδραση ή την «ανικανότητα» των δημοτικών αρχόντων ή την εχθρότητα άλλων ντόπιων παραγόντων, άλλος στο εκλογικό σύστημα, πάντοτε δηλαδή σε παράγοντες εξωτερικής από τον ίδιο τον ορισμό των πραγματικών χαρακτηριστικών στοιχείων και των διαστάσεων αυτών που εξακολουθούν να αποκαλούν «τοπική αυτοδιοίκηση».

3. Και εδώ ανακύπτει ένα σημαντικό πρόβλημα. Αυτό που αποκαλούμε «τοπική αυτοδιοίκηση» στην Ελλάδα περιγράφει «πράγματα» και σχέσεις που του δίνουν διαφορετικό περιεχόμενο, διαφορετικό κοινωνικό και πολιτικό βάρος, διαφορετική εμβέλεια από εκείνα που φέρνει στη σκέψη η απλή αναφορά του όρου.

Το μεν στοιχείο του «τόπου» είναι υπαρκτό για τους σημερινούς οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), δηλαδή τους δήμους και τις κοινότητες, και σχετικά εύκολο να προσδιοριστεί στην προοπτική ευρύτερων ενοτήτων (β' και γ' βαθμού), έστω κι αν τίθενται κάποια ουσιαστικά προβλήματα προς συζήτηση και που θέτει ξανά επί τάπητος ο νέος νόμος για την αυτοδιοίκηση (ιστορικότητα και λειτουργικότητα της περιφέρειας των ΟΤΑ, σημερινών και αυριανών, επιλογή του νομού ως βάση για την αυτοδιοίκηση β' βαθμού ως προς του γ' βαθμού...)

Το στοιχείο όμως της «αυτοδιοίκησης» θέτει ουσιαστικότερα προβλήματα. Ενώ οι γενικοί, γενικότεροι, ορισμοί των κατά καιρούς Συνταγμάτων, επιτρέπουν κάθε φιλοδοξία και κάθε όνειρο, τα ίδια αυτά τα Συντάγματα και η συνάδουσα νομοθεσία περιορίζουν ασφυκτικά τις δυνατότητες για να υπάρξουν οι προϋποθέσεις της «αυτοδιοίκησης». Η σύγκριση δεν γίνεται με κάποια απαρασάλευτη και μεταφυσικά προκαθορισμένη έννοια της «αυτοδιοίκησης», αλλά με βάση ιστορικά προσδιορισμένα βασικά στοιχεία της αυτοδιοίκησης ή της τοπικής εξουσίας όπως τη γνωρίζουμε σήμερα όπου υπάρχει και αναπτύσσεται. Το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα είναι η οικονομική αυτοδυναμία της αυτοδιοίκησης, στοιχείο που αναγνωρίζεται από όλες τις πλευρές ως βάση της αυτοτέλειας και της ελευθερίας της (την οποία επιβάλλει το Σύνταγμα). Πως εξασφαλίζεται αυτή; Από το κεντρικό κράτος! Το οποίο της παραχωρεί τους χρηματικούς πόρους για την επίτευξη του στόχου της, ενώ κάθε άλλη δυνατότητα εξασφάλισης «ιδίων» πόρων από την ίδια την αυτοδιοίκηση αποκλείεται ήδη από το Σύνταγμα και φυσικά από τους σχετικούς νόμους: φόρους επιβάλλει μόνο η Βουλή, στην οποία απαγορεύεται ρητά να παραχωρεί αυτό

το δικαίωμα της σε άλλους, με οποιοδήποτε τρόπο.

Δεν μπορούν δηλαδή οι ΟΤΑ να διαφοροποιούνται ως προς τη φορολογία των δημοτών τους, ακόμη κι όταν κάποια τέτοια φορολογία έχει ψηφιστεί υπέρ τους από τη Βουλή. Η εικόνα δηλαδή που είχαν, σχεδόν χωρίς εξαίρεση, οι συνταγματικές νομοθεσίες, έως σήμερα (γιατί το Σύνταγμα του 1975 ενισχύει μάλιστα τις ανωτέρω ρυθμίσεις), δηλαδή η κυρίαρχη πολιτική και αναπτυξιακή αντίληψη για την οργάνωση του νεοελληνικού κράτους, ήταν και είναι μια αυτοδιοίκηση στα πλαίσια της οποίας οι ΟΤΑ αποφασίζουν για τις «τοπικές υποθέσεις» (πράγμα που μπορεί να σημαίνει πάρα πολλά...). Χωρίς όμως καμιά δυνατότητα να προσδιορίζουν τα απαραίτητα μέσα για την επίτευξη αυτού του στόχου. Αυτά τα φροντίζει το κεντρικό κράτος πριν απ' αυτούς και γι αυτούς. Οι επιπτώσεις αυτής της αρχικής, συντακτικής, ρύθμισης των σχέσεων ανάμεσα στο «κεντρικό» και στο «τοπικό» είναι τεράστιες και δεν θα ήταν υπερβολή να πει κανείς πως αυτή καθαυτή η έννοια της αυτοδιοίκησης ακυρώνεται.

4. Τέτοιες και άλλες ρυθμίσεις (νομοθετικού συνήθως χαρακτήρα) μειώνουν δραματικά το σχετικό βάρος και της ίδιας της υπαρκτής τοπικής αυτοδιοίκησης ως θεσμού. Η θέση της και η σημασία της στα πολιτικά προγράμματα, στην κατάσταση της πολιτικής στρατηγικής, στην πολιτική σταδιοδρομία των πολιτικών ηγεσιών είναι εξαιρετικά δευτερεύουσες. Ενώ από την άλλη μεριά, ακριβώς αυτές οι αδυναμίες οδηγούν πολλούς τοπικούς παράγοντες ή και πολιτικές δυνάμεις εθνικού επιπέδου, να υποδαθμίζουν ή και να εξαφανίζουν το δεσμικό της ρόλο, και τις απορρέουσες απ' αυτόν ιδιομορφίες της, και να τη θεωρούν και μεταχειρίζονται σαν να ήταν ένα απλό εφαλτήριο για επιμέρους τοπικές πρωτοβουλίες ή σαν να ήταν ένα μαζικό κίνημα ανάμεσα σ' άλλα (και μάλλον σημαντικότερα). Έτσι βλέπουμε να μεταβάλλεται, ανεπαισθήτως, ο α' και ο β' ΟΤΑ σε μπρεσάριο καλλιτεχνικών εκδηλώσεων ή οργανωτή εκθέσεων, ενώ σε άλλες περιπτώσεις ο δήμος ή η κοινότητα να ενεργεί ως κέντρο οικονομικών ή άλλων διεκδικήσεων, ακριβώς όπως θα έκανε οποιοδήποτε συνδικάτο ή σύλλογος της περιοχής. Τέτοιες πρακτικές, μαζί μ' εκείνες του κεντρικού κράτους που χρησιμοποιεί συχνά τους ΟΤΑ ως απλούς διεκπεραιωτές των εγκυκλίων του και των τοπικών απαιτήσεων της συνολικής πολιτικής του, επιδεινώνουν την ήδη κακή κατάσταση της αυτοδιοίκησης, την προσανατολίζουν προς επιμέρους τοπικές ή κλαδικές δραστηριότητες, ενώ η κύρια ιδιομορφία της είναι η «εφ' όλης της ύλης» τοπική αρμοδιότητα της και αυτή είναι που απαιτεί κατοχύρωση και αναβάθμιση.

5. Η ουσιαστική, διαρθρωτική διαφοροποίηση της ελληνικής «αυτοδιοίκησης» από την ευρωπαϊκή δεν οφείλεται σε καμιά «καθυστέρηση» της Ελλάδας σε σχέση με τις ευρωπαϊκές χώρες πάνω σε κάποιο μονόδρομο της ανάπτυξης των τοπικών εξουσιών. Απλώς, για λόγους ιστορικούς, η διαλεκτική του «κεντρικού» και του «τοπικού» λειτούργησε διαφορετικά. Αλλά αυτή η ανάλυση δεν είναι του παρόντος κειμένου. Αν απορρίπτεται εδώ η έννοια της «καθυστέρησης» είναι για να απορριφθεί μαζί της η ιδέα ότι με τον χρόνο και την ποσοτική αύξηση των μεγεθών της υπάρχουσας τοπικής αυτοδιοίκησης (π.χ. των πόρων που της παραχωρεί το κράτος, των υπαλλήλων και των αρμοδιοτήτων της...) θα εναρμοστεί κάποτε με τα ισχύοντα στην Ευρώπη. Τέτοια εναρμόνιση, εφόσον είναι επιθυμητή, δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μόνο με δομικές αλλαγές στο όλο σύστημα των σχέσεων του «κεντρικού» και του «τοπικού», αλλαγές που δεν επιβάλλονται από «τα πράγματα» αλ-

λά απο συνειδητές πολιτικές επιλογές στα πλαίσια μιας συνολικής στρατηγικής για την αλλαγή των συντεταγμένων της εξουσίας στο σημερινό ελληνικό κράτος.

6. Είναι όμως επιθυμητή μια τέτοια εναρμόνιση; Αναμφισβήτητα ναι, γιατί, άσχετα από τις οποιεσδήποτε υποθήκες και δουλείες της ιστορίας της, η τοπική αυτοδιοίκηση όλων των βαθμών, με αυτοπροσδιορισμό των στόχων και σ' ένα τουλάχιστον βαθμό έλεγχο των μέσων της, είναι βασικό στοιχείο οικονομικού και πολιτικού εκσυγχρονισμού, παράγοντας διαφοροποιημένης και προσαρμοσμένης στρατηγικής για την τοπική ανάπτυξη, σημαντικό βήμα προς τη διαμόρφωση του πλουραλιστικού χαρακτήρα των θεσμών και της κοινωνίας, πεδίο ανάπτυξης, με κοινωνικά ευρύτερο και πολιτικά δημοκρατικότερο τρόπο, τοπικών στελεχών και νέων ιεραρχιών. Είναι δηλαδή ένα από τα βασικά «ανοίγματα» προς την αναδιάρθρωση και την αναμόρφωση της ελληνικής κοινωνίας και της δομικής ακινησίας της.

Τέτοιες αλλαγές δε δεν προωθούνται μόνο με την τρέχουσα πολιτική αντιπαράθεση, η οποία προϋποθέτει ότι υπάρχουν ήδη οι βάσεις τους! Εξ ου και ο κάπως εξωπραγματικός χαρακτήρας της τωρινής προεκλογικής εκστρατείας, όπου ανακοινώνονται «προγράμματα» των οποίων η πραγματοποίηση ανατίθεται στο... κεντρικό κράτος, εμφανίζονται παρατάξεις που συμπεριφέρονται σαν να μη γνώριζαν την πραγματική κατάσταση της αυτοδιοίκησης ή αντίθετα, σαν να την θεωρούν δεδομένη και αιώνια, και όπου καλούμεθα να διακρίνουμε την προσωπική ποιότητα και αγωνιστικότητα των υποψηφίων όταν το καθεστώς που τις διέπει τις μετατρέπει αλγήριτα σε ιδιότυπους υπαλλήλους (καθότι αιρετούς και όχι μόνιμους) του κεντρικού κράτους.

7. Η ανάγκη λοιπόν για ριζική αναμόρφωση της τοπικής αυτοδιοίκησης δίνει στην τωρινή εκλογική αναμέτρηση ένα ξεχωριστό χαρακτήρα. Πέρα από το τρέχον αντικείμενό της, που είναι η ανάδειξη των τοπικών αρχόντων και σε κάποιο βαθμό ο προσανατολισμός της τοπικής πολιτικής μέσα στις σημερινές περιορισμένες δυνατότητές της, πέρα από τα συναφή και αναπόφευκτα θέματα που είναι η γενική πολιτική αντιπαράθεση ή η ειδική προσπάθεια για να αλλάξει η φιλοσοφία της κοινωνικής συμβίωσης στην πόλη και την περιφέρεια, αναδεικνύεται με όλο και εντονότερη πίεση ο καταστατικός χαρακτήρας των αναγκαιών αλλαγών στην αυτοδιοίκηση, χαρακτήρα, που όσοι στρατεύονται στην ανάπτυξη της πρέπει να προβάλουν με ενάργεια. Και θα προβληθεί. Εάν και εφόσον διαμορφωθούν καθαρά και διαδοθούν με πείσμα οι αντιλήψεις για μια «άλλη» αυτοδιοίκηση, πράγμα που είναι προϋπόθεση για να γίνουν υλική, κοινωνική δύναμη που θα την προωθήσει.

8. Ποια είναι τα κύρια στοιχεία, στη συγκεκριμένη συγκυρία της αντίληψης για μια «άλλη» αυτοδιοίκηση; — Η καθιέρωση της αυτοδιοίκησης β' και γ' βαθμού με διαφορετικές και σαφώς διακεκριμένες αρμοδιότητες, με ξεχωριστούς «ιδίους» πόρους και με ανάδειξη των διοικήσεών τους με γνήσια αντιπροσωπευτικό σύστημα χωρίς συντεχνιακές εκπροσωπήσεις.

— Η αναβάθμιση της αυτοδιοίκησης του α' βαθμού (δήμος και κοινότητες) με την ενίσχυση του αυτεξούσιου χαρακτήρα των αποφάσεων των ΟΤΑ. Αυτό σημαίνει αύξηση με κάθε τρόπο των μη δεσμευμένων πόρων τους. Όταν μας λένε ότι μεταφέρονται ή ότι θα μεταφερθούν αρμοδιότητες στους ΟΤΑ μαζί με τους πόρους για την άσκησή τους, αυτό σημαίνει ότι μεταφέρονται πόροι για να ασκηθούν οι σχετικές αρμοδιότητες και

δεν αυξάνει καθόλου τη δυνατότητα των ΟΤΑ να ασκήσουν αρμοδιότητες και παρεμβάσεις που αυτές θεωρούν (άσχετα από το τι πιστεύει το κεντρικό κράτος) ότι πρέπει να ασκήσουν. Για να αυξηθεί αυτή η δυνατότητα πρέπει λοιπόν σε μια πρώτη φάση να μεταφερθούν πόροι, χωρίς προκαθορισμένη χρήση τους, από τους πόρους που το κεντρικό κράτος διαθέτει και σε μια δεύτερη φάση να δοθεί στους ΟΤΑ η δυνατότητα, έστω και εντός ελάχιστων και μέγιστων ορίων, να δημιουργούν οι ίδιοι τους πόρους τους. Αν αυτό τελικά απαιτεί αναθεώρηση του Συντάγματος (αν δηλαδή είναι αδύνατο να βρεθεί τρόπος να ερμηνευτεί το αντιφατικό, επί του προκειμένου, υπάρχον συνταγματικό καθεστώς), να προπαγανδιστεί και να προετοιμαστεί η προσεχής αναθεώρηση, που αυτή τουλάχιστον την φορά θα έχει κάποιο πραγματικό νόημα «ρήξης» με τις παρελθούσες πρακτικές...

— Η κατάργηση όλων των διατάξεων που εμποδίζουν τη συμμετοχή της οποιασδήποτε κατηγορίας πολιτών στην τοπική πολιτική και τη διαχείριση των κοινών.

— Η κατάργηση όλων των ελέγχων που προληπτικά ή κατασταλτικά θέτουν τις αποφάσεις της αυτοδιοίκησης υπό τον έλεγχο του κεντρικού κράτους. Ο μόνος έλεγχος που έχει επί του προκειμένου νόημα είναι ο πολιτικός έλεγχος των πολιτών.

— Η εξασφάλιση της δυνατότητας των ΟΤΑ να είναι η πραγματική κυβέρνηση του τόπου, η δυνατότητά τους δηλαδή να ασκούν επιλεκτική οικονομική πολιτική, να ασκούν ή να καταργούν οικονομικές δραστηριότητες, να ρυθμίζουν τα των χρήσεων της γης, να ασκούν πολιτική σχέσεων που θεωρούν επιθυμητές με άλλους ΟΤΑ και άλλους βαθμούς αυτοδιοίκησης, μέχρι και πολιτική συνεργασία με τις αυτοδιοικήσεις άλλων

χώρων στην Κοινότητα ή αλλού, σε τομείς όπως τουρισμός, οι συγκοινωνίες, οι πολιτιστικές ανταλλαγές κ.λπ.

9. Τα όσα αναφέρονται στο προηγούμενο σημείο είναι ενδεικτικά και χαρακτηριστικά στοιχεία μιας ριζικής μεταρρύθμισης του συστήματος της ελληνικής τοπικής αυτοδιοίκησης. Δεν εξαντλούν φυσικά την εμβέλεια των αναγκαίων αλλαγών και δεν μπορούν να την εξαντλήσουν μια και δεν υπάρχει κάποιος ιδανικός ορισμός των τέλειων αναλογιών και ισορροπιών που πρέπει να επιτευχθούν στην αντίθεση ανάμεσα στο «κεντρικό» και στο «τοπικό». Πρόκειται αντίθετα για θέμα συγκεκριμένο που προκύπτει από την πορεία της αντίθεσης αυτής και τον κάθε φορά συσχετισμό δύναμης, ανάμεσα στους δυο πόλους εξουσίας. Αλλά για να «ανοίξει» αυτή η ιστορία πρέπει να υπάρξει ουσιαστικά και ο άλλος πόλος, πέρα από τον σήμερα πανίσχυρο «κεντρικό» και να κατακτήσει τις ελάχιστες δυνατές θέσεις που θα του επιτρέπουν να μετέχει στο παιχνίδι του συσχετισμού.

Αν αυτή η κατάκτηση δεν γίνει μια από τις κύριες έγνοιες μας, ο τρέχων, και προεκλογικός εν πολλοίς, προβληματισμός για την αυτοδιοίκηση γρήγορα εξαντλείται και καταλήγει αδιέξοδος και εξωπραγματικός. Ήδη κάτι τέτοιο διαφαίνεται στην αντιπαράθεση των κυρίαρχων, για την ώρα τουλάχιστον, πολιτικών δυνάμεων, γύρω από τις δημοτικές εκλογές. Γι αυτό είναι επείγον να ακουστούν δυνατότερα και σε ευρύτερα ακροατήρια και άλλες, λυσιτελέσταρες, εκδοχές ως προς την πορεία των τοπικών εξουσιών στην Ελλάδα. Τόσο μέσα στην ίδια την προεκλογική διαμάχη, όσο και έξω και πέρα απ' αυτήν, στην προοπτική μιας γενικότερης ανασύνταξης του πολιτικού συστήματος της χώρας.

Η αποκέντρωση, η ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης και της τοπικής ανάπτυξης, ο δημοκρατικός προγραμματισμός και η διεύθυνση του κοινωνικού τομέα της οικονομίας, ως νέοι θεσμοί για την ελληνική κοινωνία, χρειάζονται μια ουσιαστική επιστημονική και τεχνική στήριξη, μια νέα μαθησιακή διαδικασία και μια συστηματική ενημέρωση και πληροφόρηση.

Η προσπάθεια σύνθεσης των παραπάνω κατευθύνσεων οδήγησε στην ίδρυση της «Ελληνικής Εταιρίας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης».

Η ίδρυση της Εταιρίας αυτής είναι αποτέλεσμα της κοινής πολιτικής βούλησης του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης, που συμμετέχουν καθοριστικά στο μετοχικό κεφάλαιο και στη χρηματοδότησή της.

Η νομική μορφή της, ως ανώνυμης εταιρίας, της εξασφαλίζει ευελιξία και αποτελεσματικότητα, ενώ παράλληλα η σύνθεση του μετοχικού κεφαλαίου (με αποκλειστική τη συμμετοχή φορέων του δημόσιου τομέα, της τοπικής αυτοδιοίκησης και κοινωνικών φορέων και οργανώσεων), δίνει τη δυνατότητα ενός άμεσου δημοκρατικού κοινωνικού ελέγχου στη δραστηριότητά της.

Ο χαρακτήρας των στρατηγικών στόχων της Εταιρίας την προσδιορίζει ως επιτελικό φορέα, που δεν θα λειτουργεί ανταγωνιστικά αλλά θα συνεργάζεται με τους εξειδικευμένους φορείς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας. Η Εταιρία θα λειτουργήσει ως «σύμβουλος των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης», αξιοποιώντας μέσα από μια προγραμματισμένη συνεργασία το επιστημονικό δυναμικό (οπουδήποτε είναι αυτό ενταγμένο) και τους αρμόδιους φορείς και επιστημονικές οργανώσεις.

Σκοπός της Εταιρίας είναι:

α) Η τεχνική υποστήριξη των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των συνδέσμων δήμων και κοινοτήτων, των δημοτικών και κοινοτικών νομικών προσώπων και ιδρυμάτων, της κεντρικής ένωσης δήμων και κοινοτήτων Ελλάδος και των τοπικών ενώσεων δήμων και κοινοτήτων, των επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (της παραγρ. 1 του άρθρου 46 του νόμου 1416/1984) και των άλλων νομικών προσώπων που συνιστούν ή συμμετέχουν οι παραπάνω φορείς.

β) Η τεχνική υποστήριξη τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων που ενδιαφέρουν την τοπική αυτοδιοίκηση, η ενθάρρυνση τοπικών παραγωγικών πρωτοβουλιών και γενικά η υποστήριξη με κάθε πρόσφορο μέσο της τοπικής ανάπτυξης.

γ) Η ανάληψη από φορείς του δημόσιου τομέα ερευνών, μελετών, επιμορφωτικών και άλλων προγραμμάτων, που έχουν σχέση με την τοπική αυτοδιοίκηση και την τοπική ανάπτυξη.

[Από το ενημερωτικό φυλλάδιο με τίτλο: «Ο ρόλος της Ελληνικής Εταιρίας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.) στην ανάπτυξη και αυτοδιοίκηση»].

Στον γενικότερο χώρο της Ευρώπης το μέλλον της αποκέντρωσης σε μια ισχυρή Τοπική Αυτοδιοίκηση

Η αποκέντρωση έχει γίνει τώρα τελευταία σύνθημα σ' αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες, αλλά οι ανάγκες και οι φιλοδοξίες που εκφράζονται δεν είναι καινούργιες. Αντιθέτως, υπάρχει από καιρό τώρα ένα αίσθημα απογοήτευσης με τον συγκεντρωτισμό της εξουσίας σ' εθνικό επίπεδο, και με τις προσπάθειες για την δημιουργία ακόμη μεγαλύτερων διοικητικών μονάδων στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Σιγά-σιγά αναγνωρίζεται ότι η μεγάλη μονάδα δεν είναι αναγκαστικά και πιο αποδοτική.

Ο συγκεντρωτισμός της εξουσίας συνήθως αποδεικνύει δυσπιστία προς τον απλό πολίτη, ο οποίος αντιμετωπίζεται ως ανίκανος ν' ασκήσει οποιαδήποτε ευθύνη, ενώ είναι ακριβώς ο συγκεντρωτισμός αυτός στην κορυφή που προκαλεί την αποξένωση και την ανευθυνότητα του κοινού. Είναι σ' αυτό το σημείο που η αποκέντρωση σχετίζεται με κάτι άλλο της μόδας τελευταία — την συμμετοχή. Σ' έναν κόσμο που γίνεται όλο και πιο περίπλοκος, η καλή διακυβέρνηση της χώρας πρέπει να βασισθεί όσο το δυνατό περισσότερο στην συγκατάθεση. Ο καλύτερος τρόπος για να εξασφαλισθεί μια τέτοια συγκατάθεση είναι ν' αυξηθεί το επίπεδο πραγματικής συμμετοχής του πολίτη στις αποφάσεις της πολιτείας και της διοίκησης.

Παρά το ότι για ορισμένους σκοπούς το κράτος της Ευρώπης έχει γίνει πολύ μικρό, για να αισθανθεί ο πολίτης ότι πράγματι παίρνει μέρος στις πολιτικές και διοικητικές αποφάσεις του τόπου του δεν πρέπει να του φαίνεται η κρατική μηχανή σαν τεράστια, ανώνυμη και απομονωμένη.

Η λύση σ' αυτές τις ανάγκες και πιέσεις είναι η μεγαλύτερη αποκέντρωση ώστε οι ευθύνες του κοινού να μπορούν να εξασκηθούν στο πιο αποδοτικό σημείο: αυτό συνήθως σημαίνει στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Υπάρχει λοιπόν ανάγκη για μια αληθινά τοπική κυβέρνηση η οποία μπορεί να λάβει υπ' όψη της τα ειδικά πολιτιστικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά και συμφέροντα της περιοχής. Αυτό σημαίνει:

- Την δημιουργία τοπικών διοικήσεων σε επίπεδο ακριβώς από κάτω από την κεντρική κυβέρνηση.

- Κατ' ευθείαν εκλογή εκπροσώπων σε μια τοπική βουλή, στην οποία θα είναι υπεύθυνη η τοπική εκτελεστική επιτροπή, με την υποστήριξη της διοίκησης.

- Να δοθούν στις τοπικές αυτές διοικήσεις ανεξάρτητοι πόροι και μια μερίδα του κρατικού προϋπολογισμού.

Αν δεν γίνουν τουλάχιστον οι πράξεις αυτές, δεν θα δικαιωθούν οι ανάγκες και οι φιλοδοξίες των περιοχών αυτών.

Όλα αυτά, όμως, τι σχέση έχουν με το Ευρωπαϊκό ιδεώδες; Μια ισχυρότερη τοπική διοίκηση σε σχέση με την κεντρική κυβέρνηση δεν έρχεται σε αντίθεση με τους στόχους των πρωταγωνιστών της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης;

Όχι. Όταν αντικρύζει κανείς την Ευρώπη και την πολιτική παράδοσή της, δεν πρέπει να την βλέπει σαν ένα σύνολο ανωνύμων και τεχνοκρατικών μακρινών αποφάσεων. Πρέπει η Ευρώπη, με την οποία θα μπορεί να ταυτιστεί ο λαός, να καλλιεργεί την δημοκρατία από τα κάτω προς τα πάνω.

Κανείς δεν ονειρεύεται σήμερα την δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού μονολίθου — αυτό θα ήταν αντίθετο με την φύση της Ευρώπης. Αλλά αυτό που είναι ρεαλιστικό, και ίσως ο μόνος δρόμος μπροστά μας, είναι ότι η Ευρώπη θα πρέπει να παίρνει την δύναμή της από την περιφερειακή ανομοιογένειά της. Κι αυτή ωχίζει από τις κοινότητες, στο τοπικό και επαρχιακό επίπεδο.

[Άρθρο του Φίλιπ Μπλάιρ διευθυντού στο Συμβούλιο Ευρώπης, έτος 1982].